

Utbildningsnämnden

Elevers placering i grundskolan i samband med skolvalsperioden

Förslag till beslut

- 1) Utbildningsnämnden beslutar att ge utbildningsenheten i uppdrag att på försök under kommande skolvalsperiod tillhandahålla underlag för rektorernas beslut om skolplacering och utvärdera detsamma.
- 2) Utbildningsnämnden beslutar att utbildningsenheten får i uppdrag att efter utvärderingen av uppdraget återkomma till utbildningsnämnden med förslag om försöket ska permanentas eller inte.

Sammanfattning

I tjänsteskrivelsen redogörs för hur antagningsprocessen till de kommunala grundskolorna kan bli mer effektiv. Utbildningsenhetens bedömning är att det alternativt prövas, som innebär att utbildningsenheten får i uppdrag att efter avslutad skolvalsperiod tillhandahålla underlag till rektorernas beslut om antagning. Det kan bland annat bidra till en bättre överblick av sökmönstret och till bättre information för att kunna säkerställa rätt dimensionering av skolplatser, jämfört med idag. Förutsättningarna ökar därmed för att så många som möjligt ska kunna få den skola de valt i första hand. Rektorerna kan på detta sätt också få avlastning i antagningsprocessen.

Ärendet

Vid mötet i april 2016 beslutade utbildningsnämnden att ge utbildningsdirektören i uppdrag att utreda och ge förslag på hur skolplaceringen på de kommunala skolorna kan hanteras på bästa sätt. I denna tjänsteskrivelse redovisar utbildningsenheten uppdraget.

Bakgrund

I egenskap av hemkommun är utbildningsnämnden ansvarig för att alla barn som är folkbokförda i Nacka och som är skolpliktiga eller som har rätt till utbildning i förskoleklass har en skolplacering. Det är därför viktigt att säkerställa rätt dimensionering av platser i förskoleklass och grundskola.

Samtidigt strävar Nacka kommun efter att eleverna i så hög utsträckning som möjligt ska kunna bli placerade i den skola som vårdnadshavarna valt i första hand. Vid den senaste skolvalsperioden, där vårdnadshavare valde skola inför läsåret 2016/17, var det 87 procent som fick sitt förstahandsval av skola, vilket är ungefär samma nivå som året innan. Det är en tydlig nedgång jämfört med tidigare år och trenden har varit vikande under fem år.

Eftersom Nacka växer och inte minst antalet barn i åldrarna 6-15 år kommer att fortsätta öka snabbt framöver ökar också utmaningen att klara dimensioneringen på ett sätt som är förenligt med att eleverna i så stor utsträckning som möjligt kan få sitt förstahandsval av skola samtidigt som ingen elevs rätt till skolgång nära hemmet åsidosätts.

Mot bakgrund av detta är det angeläget att se över att antagningsprocessen fungerar så effektivt som möjligt. I denna tjänsteskrivelse redovisar utbildningsenheten förslag på hur detta skulle kunna åstadkommas. De fristående huvudmännen ansvarar för antagningen till sina skolor.¹ Denna tjänsteskrivelse avser därför enbart antagningen av elever till de kommunala skolorna i Nacka.

Gällande regelverk

Skollagen anger att en elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå, såvida den önskade placeringen inte medför att en annan elevs berättigade krav på en placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts. Kommunen får annars frångå elevens vårdnadshavares önskemål endast om den önskade placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen (9 kap 15§ och 10kap 30§).

Nackas riktlinje för antagning till kommunala skolor följer av skollagen. Huvudregeln är att alla elever ska få plats i den skola vårdnadshavarna har valt. Om en skola har fler sökande än platser ska till att börja med ansträngningar göras på skolan för att kunna ta emot alla sökande. Om det ändå inte är tillräckligt görs ett urval med hänsyn taget till att ingen elev ska få orimligt lång väg mellan skola och hem, utifrån en helhetsbedömning av de sökandes skolval. Rektor beslutar om elevers placering vid en kommunal skolenhet, vilket följer av utbildningsnämndens delegationsordning (punkterna 10.4 och 11.4).

Hur kan antagningsprocessen förbättras?

I dag försvåras den helhetsbedömning som krävs av elevernas sökmönster, platstillgången och säkerställandet att ingen får orimligt lång väg till skolan av att varje rektor ansvarar för antagningen till sin skola samtidigt som var och en enbart har informationen om sin enhet. Överblickens av sökbilden som helhet saknas. För att åtgärda detta samverkar de kommunala skolorna på olika sätt när antalet sökanden överstiger antalet platser. Detta

---

¹ När en fristående skola har fler sökande än platser är huvudregeln att urvalet ska göras utifrån principer som Skolinspektionen godkänner (skollagen 9 kap 18§ och 10 kap 36§).

antagningsförfarande uppfattas dock av vissa vårdnadshavare som otydligt². Det har de senaste åren också blivit svårare att upprätthålla utbildningsnämndens ambitiösa mål att de allra flesta ska få den placering som man valt i första hand.

Det finns flera möjliga vägar för att förändra antagningsprocessen i syfte att skapa en bättre överblick av dimensioneringsläget och ökad tydlighet gentemot vårdnadshavarna:

- 1) Att utbildningsnämnden antar mer detaljerade riktlinjer för antagningen när urval måste ske.
- 2) Att utbildningsenheten tillhandahåller underlag för rektorernas beslut om skolplacering i form av ett förslag på vilka elever som ska antas baserat på en helhetsbild av sökmönstret, matchat mot den platstillgång som rektorerna angett.
- 3) Att antagningen till de kommunala skolorna sker centralt istället för på varje skola.

Alternativ 1 innebär att utbildningsnämnden ger mer detaljerade riktlinjer för urvalsförfarandet. En fördel med detta skulle kunna vara att det uppfattas positivt av vårdnadshavarna. I dag förekommer synpunkter på att det är otydligt hur urvalet av elever görs, när antalet platser inte är lika stort som efterfrågan, vilket utbildningsenheten har redogjort för tidigare. Det är dock inte självklart hur riktlinjerna kan preciseras på ett sätt som underlättar för varje rektor när de ska fatta beslut om antagning, jämfört med idag. Det är också svårt att få vägledning för en ökad precisering från skollagen, som enbart ger uttryckligt lagstöd för att hänsyn ska tas till vårdnadshavarnas skolval och avståndet mellan hem och skola, vilket dagens riktlinjer redan anger. Dagens problem vad gäller svårigheten att få en helhetsbild av sökmönstret efter skolvalsperioden kvarstår dessutom, även om riktlinjerna skulle bli mer detaljerade. Utbildningsenheten bedömer därför att detta alternativ inte i tillräcklig utsträckning skulle bidra till att förbättra antagningsprocessen.

Alternativ 2 innebär att utbildningsenheten får i uppdrag att direkt efter avslutad skolvalsperiod inför läsåret 2017/18 göra en sammanställning av sökmönstret (första- andra och tredjehandsval av skola) mellan de kommunala skolorna samt matcha detta med den platstillgång som varje rektor uppgett. Utbildningsenheten ansvarar vidare för att genomföra en workshop med samtliga kommunala rektorer och produktionsdirektören för att undersöka vilka organisationsförändringar som skulle kunna göras utifrån den framtagna sökbilden. Därefter producerar utbildningsenheten ett underlag till rektorerna i form av ett förslag som anger elevernas skolplacering, baserat på helhetsbilden av sökmönstret och platstillgången. Rektorerna fattar slutligen beslut om antagning, det vill säga ingen ändring av delegationsordningen krävs. En stor fördel med detta alternativ, enligt utbildningsenhetens bedömning, är att en bättre överblick erhålls av sökmönstret vilket förutom att underlätta en antagningsprocess i enlighet med regelverket också bidrar med bättre information kring dimensioneringen av skolplatser i kommunens skolor. Ytterligare

---

² Synpunkter kring detta har framkommit i utbildningsenhetens föräldraenkät som alltid görs efter avslutad skolvalsperiod, vilket redovisades vid utbildningsnämndens möte i april 2016 (UBN 2016/109).

en positiv effekt skulle kunna bli att vårdnadshavarna upplever en ökad tydlighet vad gäller skolplaceringarna, vilket kan bidra till att de i ökad utsträckning känner sig nöjda efter skolvalsperioden. En ökad nöjdhet uppnås i sådant fall utan att behöva öka detaljregleringen i riktlinjerna. En annan fördel är att förfarandet skulle avlasta rektorerna i antagningsprocessen, samtidigt som de behåller beslutsrätten.

Alternativ 3 kräver att delegationsordningen ändras. Detta alternativ skulle innebära att antagningsbesluten helt avlastas från rektorerna och sker centralt på utbildningsenheten istället. I ett sådant fall behöver dialog ske med varje rektor kring platstillgången. En nackdel med detta alternativ är att det går emot Nackas strävan efter en hög grad av självbestämmande till rektorerna. Fördelen är att utbildningsenheten lättare än varje enskild rektor kan få en överblick av vårdnadshavarnas sökmönster, vilket bör underlätta strävan att så många som möjligt ska få en placering i den skola de önskar. Det senare utgör dock en fördel som kan uppnås även på andra sätt, vilket redogjorts för i punkt 2 ovan. Sammantaget gör detta att utbildningsenheten inte förespråkar detta alternativ.

Sammanfattningsvis är utbildningsenhetens bedömning att alternativ 2 bör prövas under nästkommande skolvalsperiod. Det bör sedan utvärderas för att se om det bidragit till sådana förbättringar av antagningsprocessen att andelen elever som får sitt förstahandsval av skola ökar, förbättrad information om dimensioneringen erhålls, rektorernas avlastning ökar samt att vårdnadshavarnas nöjdhet med skolvalssystemet förbättras.

Ekonomiska konsekvenser

Alternativ två innebär att utbildningsenheten efter skolvalsperioden tar fram underlag inför rektorernas beslut om antagning och därmed avlastar rektorerna i det avseendet. Några ökade kostnader förutses därför inte. En utvärdering från skolvalsperioden 2017/18 bör titta närmare på om det kan finnas särskilda uppstartskostnader i det fall den här typen av underlag även efter nästkommande skolvalsperiod tillhandahålls av utbildningsenheten.

Konsekvenser för barn

Att se över och effektivisera antagningsprocessen under skolvalsperioden kan leda till flera positiva effekter – bland annat att fler kan få sitt förstahandsval av skola – vilket är positivt för eleverna.

Lotta Valentin
Enhetschef
Utbildningsenheten

Åsa Arnell
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten